

Başka Bir İktisat Mümkün

Öğretim Elemanları Sendikası tarafından Cenova 2001 etkinlikleri kapsamında düzenlenen "Başka Bir İktisat / Zihniyet / Yaşam / Dünya Mümkün" sempozyumunda sonuç bildirgesi olarak kaleme alınan, daha sonra öğretim elemanlarının imzasına açılan metin. (Radikal 2, 22 Temmuz 2001).

1. Yaygın medyada akademisyen kimliğiyle bilgi hegemonyasını elinde tutan, iktisadî kâr ve rekabet merkezli, teknik, alternatifsiz, sorgulanamaz bir disiplin şeklinde sunan sermayenin "organik iktisatçıları"na karşı "başka bir iktisat mümkün" demenin gereğine inanıyoruz. Pazar ekonomisini doğal bir düzen görmüyor, rekabetçiliğin insanlığın sorunlarına çözüm olduğunu reddediyoruz. Toplumsal yararı öne çıkaran, emekten yana alternatifler bulunduğunu hatırlatıyoruz. Her şeyin ötesinde medya gücünü de arkasına alarak konuyu çağdaş-tutucu, bir bilen-cahil ikilemine sokarak farklı düşüncelerin sesini kısmayı amaçlayanlar bizleri, akademik topluluğun tümünü temsil etmemektedir. Bizler kendi içimizdeki bazı görüş farklılıklarına karşı bilimin devletten, sermayeden, dinden bağımsız olması gerektiği noktasında birleşiyor, "sermaye" sözcülüğünün bilim adına sunulmasına karşı çıkıyoruz.

2. Kapitalist küreselleşme karşımıza iktisadî, politik, kültürel tüm yaşam alanlarını kâr mantığına, sermaye birikim sürecinin gereklerine terk etmek anlamına gelen neoliberal küreselcilik ideolojisiyle çıkıyor. Uluslararası sermaye tüm dünya ekonomisini kontrol ederek, her koşulda belirleyici olmak, koyduğu kurallara uymayanları yok saymak, cezalandırmak, dışlamak gibi bir strateji izliyor. İdeolojilerin sonu denirken küreselciliğin kendisi "bir büyük anlatı" olarak karşımızda duruyor, hegemonyasını arkasına aldığı sermayenin gücüyle insanlığa dayatıyor.

3. Serbest piyasa kapitalizminin tüm toplumsal ilişkilere nüfuz etmesiyle büyümenin hızlanacağı, istihdamın artacağı, gelir, servet ve refah dağılımının düzeleceği tezlerini hayat yalanlıyor. Üretken faaliyetlerdeki kârların sıkışması sermayenin

spekülatif alanlara yönelmesini, mali sermayenin egemenliğinin pekişmesini getiriyor. Modernizasyon kılıfıyla uygulanan "karşı reformlar" kamusal eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi sosyal hizmetlerin niteliğini düşürüyor, elit kesimlere yönelik yeni bir kâr alanı olarak paralel hizmetler boy gösteriyor.

4. Kâr mantığı içinde doğal ve ekolojik çevrenin tahribatından çekinilmiyor. Tarımın uluslararası şirketlerin kâr arayışlarına göre yeniden yapılandırılması, tarım topraklarının değersizleştirilerek yağmalanması ile sonuçlanıp, yoksul köylüleri sefaletle sürüklüyor. Bilgisayar, iletişim, gen teknolojisi alanlarındaki atılımlar, bir yandan üretici güçlerin gelişmesinin, kişinin kendisini ve yeteneklerini geliştirmesinin olanaklarını yaratırken kâr mantığı bu potansiyelin yeterince insanlık yararına kullanımını engelliyor. Teknolojik gelişmeler, iş haftasının kısaltılması, çalışmanın yeniden düzenlenmesi fırsatının değerlendirilmesi yerine bir kısım insanın aşırı çalışması diğerlerinin ise üretim süreçlerinden dışlanması sonucunu doğuruyor. Diğer yandan insanlık "tüketebildiğin kadar insansın" düsturuyla "tüketmecilik" ideolojisinin etkisi altında bırakılıyor.

5. Uluslararası şirketler ulus-devletlerin güç ve etkinlik alanlarını kendi çıkarlarına tabi kılmaya çalışırken, IMF, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası gibi uluslararası mali kuruluşlar tüm dünyayı küresel sermayenin taleplerine göre şekillendirme misyonunu üstleniyorlar. Bu seçkin ve demokratik olmayan sisteme karşı, iktisadi, politik, toplumsal tüm kararların yaşamı bu kararlardan etkilenenler tarafından alınacağı; parlamento, yerel yönetimler, hükümet gibi toplumcu tercihlerin taşıyıcısı olması gereken kurumların geniş kitlelerin taleplerinin, çıkarlarının yansıtıcısı olmak anlamında güçleneceği; katılımcı demokratik planlamanın teknolojinin olanaklarıyla bireylerin aktif katılımına kadar uzanacağı başka bir yaşam, zihniyet mümkün. En azından tartışmaya değer görünüyor.

6. Dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan insanların benzer sorunlara, risklere, muhatap olmaları onlara benzer reçetelerin dayatılması yanında teknolojik ilerlemenin emek ve toplumsal muhalefet güçleri arasında iletişimi kolaylaştırması enternasyonalizm için yeni olanaklar yaratıyor, sermayenin küreselleşmesi sürecinden yaşamı ve çıkarı zarar görenlerin, bir anlamda küreselleşme mağdurlarının yanı sıra vicdanı ve bilinciyle bu gidişe dur demek isteyenlerin ortak taleplerini dillendirmenin, mücadelesini örgütlemenin nesnel koşulları oluşuyor. Bilim insanlarına da bu sürecin tartışılması, olanakların, fırsatların, gerginlik noktalarının demokratik kamuoyunun önüne konulması için görev düşüyor.

7. Türkiye'nin bugün yaşadığı kriz 80'li yıllardan başlayarak IMF-DB gibi uluslararası mali kuruluşların denetiminde uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların, benimsenen neoliberal ideolojinin sonucudur. Ülke ekonomisinin her tökezleyişin-

de uluslararası mali sermayenin egemenliği daha da derinleşiyor, ülkenin küreselleşmeye kayıtsız şartsız tam entegrasyonu yolunda yeni adımlar atılıyor. Uygulanan politikaların mali sermayenin krizden çıkış amacı dışında, üretimin artırılmasına, teknolojik atılıma ve sosyal sorunların çözümüne yönelik hiçbir hedefi ve ufku bulunmuyor.

8. Türkiye ekonomisinin içine sürüklendiği iç ve dış borç dinamiğinden, borçların radikal bir biçimde yeniden yapılandırılması, bu süreçlerden geçmişte büyük kazanç sağlamış mali sermayenin de servet temelinde vergilendirilmesi dışında bir çıkış gözükmüyor. Sermaye kontrollerini; vergi sisteminin yükü çalışan kitlelerin taşıdığı dolaylı vergilerden, varlıklı kesimlere kaydıracak servet ve gelire yönlendirecek şekilde reformunu; tarımın "gıda güvenliği" temelinde kırsal kesimin talepleri ile geleceğini gözetken bir yerden reforma tabi tutulmasını da içeren, kamunun ekonomiye müdahale alan ve yetkilerini genişleten düzenlemeler gerekiyor.

9. Bu öneri ve saptamaları yaparken, Türkiye'nin yaşadığı krizlerin de kapitalizmin doğasından kaynaklandığını, esasen küreselleşmenin kapitalizmin kendini yeniden üretebilmesine bir çare olarak dayatıldığını unutmamak gerekir. Bu anlamda bir sistem olarak kapitalizmi sorgulayan, aşmayı amaçlayan görüşlerin yanı sıra sosyalizme uzanan başka toplum tahayyüllerinin de toplumda tartışılabilmesi için biz akademik topluluk üyelerine önemli sorumluluk düşüyor.

10. ABD'nin Seattle şehrinde düzenlenen Dünya Ticaret Örgütü toplantısıyla dünyanın gündemine gelen, o günden başlayarak güç ve dinamizm kazanan küreselleşme ve kapitalizm karşıtı hareketlere, bazı noktalarda eleştiri hakkımızı saklı tutarak sempatiyle bakıyoruz. Dünyadaki baskıları, adaletsizlikleri, eşitsizlikleri, sömürü ve dışlanmayı mutlak kabul etmeyen ortak bir karşı çıkışın gereğine inanıyoruz. Kendimizi, insanlık onurundan, özgürlükten, eşitlikten, paylaşmadan yana; kapitalizmi aşmayı amaçlayan, ırk ve cins ayrımına karşı çıkan, ekolojist, savaş karşıtı; yeni bir enternasyonalizmi örmeyi hedeflerken iç ilişkilerinde demokratik, katılımcı, uzlaşma kültürünü özümsemiş uluslararası hareketin destekçisi olarak görüyoruz.

Özgürlüğün on-line adresi

www.liberal-dt.org.tr

Açık Toplum

e-dergi